Trafikutskottets betänkande

1981/82:14

om anslag till Postväsende (prop. 1981/82:100)

SJÄTTE HUVUDTITELN

Postväsende

Anslagen till postväsende m. m. Regeringen har i proposition 1981/82:100 bilaga 9 (kommunikationsdepartementet) under avsnittet G. Postväsende (s. 132–140), punkterna G 1–G 3 föreslagit riksdagen

att godkänna föreslagna riktlinjer för finansiering av medelstora posthus, (punkt G 1, s. 133–137),

att till Posthus m. m. för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag på 166 400 000 kr. (punkt G 1, s. 133–137),

att till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag på 465 000 000 (punkt G 2, s. 138–139),

att till Ersättning till postverket för tidningsdistribution för budgetåret 1982/83 anvisa ett anslag på 54 000 000 kr. (punkt G 3, s. 140).

Motioner

I motion 1981/82:226 av Stig Alftin m. fl. (s) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening uttala att byggandet av en postterminal i Bollnäs ges hög prioritet vid fördelning av investeringsmedel för statligt byggande.

I motion 1981/82:1012 av Hadar Cars och Kerstin Ekman (båda fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen prövar frågan om förfrankerade postkort som kunde användas i flera länder.

I motion 1981/82:1384 av Kerstin Anér och Elver Jonsson (båda fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen ser över postverkets taxesystem med hänsyn till bl. a. systemets effekter för förenings- och kulturliv.

I motion 1981/82:1389 av Rolf Clarkson m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 1) att riksdagen till Posthus m. m. för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag på 1 000 kr.

Utskottet

Riksdagen beslutade i mars 1981 om ett nytt finansieringssystem för postverkets investeringar fr. o. m. budgetåret 1981/82 (prop. 1980/81:100 bilaga 9, TU 1980/81:21, rskr 1980/81:199). Beslutet innebär att endast

medelstora och stora posthus som kostar mer än 10 milj. kr. finansieras med anslag över statsbudgeten. Mindre posthus och övriga investeringar finansieras med i verket tillgängliga medel. För medelstora investeringar anvisas en samlad medelsram. Riksdagen tar inte ställning till vilka projekt som skall inrymmas i ramen. Regeringen skall däremot godkänna igångsättningen av medelstora byggnadsprojekt.

Föredragande departementschefen anser att det nya finansieringssystemet inneburit att postverket kunnat rationalisera sin lokalplanering som därmed blivit mer flexibel. Ytterligare förbättringar i detta avseende kan enligt propositionen uppnås utan att det försvagar statsmakternas möjligheter att på ett övergripande sätt styra en betydelsefull, delvis monopolskyddad verksamhet som postens. Det föreslås därför att även *medelstora posthus* fr. o. m. budgetåret 1982/83 får finansieras med i postverkets rörelse tillgängliga likvida medel. Enligt förslaget bör det dock ankomma på regeringen att även fortsättningsvis godkänna dessa byggen.

Utskottet tillstyrker för sin del de i propositionen föreslagna riktlinjerna för finansiering av medelstora posthus. I likhet med föredraganden anser utskottet att de kommer att medföra att postverkets lokalplanering ytterligare kan effektiviseras.

Enligt det nya förslaget till finansieringssystem skall således fr. o. m. nästa budgetår endast större investeringar finansieras över *anslaget Posthus m. m.* För denna kategori investeringar har postverket i sin anslagsframställning föreslagit en medelsförbrukning för nästa budgetår på 186,9 milj. kr. varav 165 milj. kr. avser kostnader för Tomtebodaterminalen och 18 milj. kr. medel för att förbereda ombyggnaden av den äldsta delen av postgirohuset i Stockholms city.

Enligt föredraganden kan medelsförbrukningen för stora posthus begränsas till 168,9 milj. kr. I förhållande till postverkets förslag har inga medel beräknats för ombyggnaden av postgirohuset. Föredraganden som i och för sig anser att det är angeläget att postgirohuset färdigställs menar dock att läget på byggarbetsmarknaden i Stockholm bör avgöra tidpunkten för byggstart.

Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt med hänsyn till att anslaget bör beräknas med viss marginal krävs enligt propositionen en medelsanvisning på 166,4 milj. kr. för att investeringarna skall kunna genomföras.

I motion 1981/82:1389 (m) föreslås att samtliga investeringar i Posthus m. m. finansieras med postverkets egna rörelsemedel och att anslaget därför endast bör föras upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Därigenom kan enligt motionärerna väsentliga besparingar i statsbudgeten åstadkommas.

Utskottet godtar såväl den av föredraganden förordade medelsförbrukningen som anslagsberäkningen för nästa budgetår. Större och betydelsefulla investeringar bör såsom föreslås i propositionen även fortsättningsvis prövas av riksdagen. Utskottet avstyrker därför motionen i denna del.

I motion 1981/82:226 (s) yrkas, med hänvisning till den stora arbetslösheten bland byggnadsarbetarna i Gävleborgs län, att riksdagen uttalar att den av postverket planerade *postterminalen i Bollnäs* ges hög prioritet vid fördelningen av investeringsmedel för statligt byggande.

Postterminalen i Bollnäs finns upptagen i postverkets anslagsframställning. Enligt planerna skulle tomt- och projekteringsarbetet påbörjas budgetåret 1983/84. Enligt vad utskottet erfarit har postverket emellertid nu för avsikt att föreslå regeringen att uppförandet av terminalen påbörjas redan budgetåret 1982/83. Syftet med motionen synes härvid vara tillgodosett varför den inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion 1981/82:1012 (fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen prövar frågan om *förfrankerade postkort* som kan användas i flera länder.

Såväl världspostföreningen som den europeiska post- och teleföreningen har behandlat frågan om förfrankerade postkort eller internationella frimärken. Förslagen har emellertid förkastats bl. a. med hänvisning till att de inte skulle fungera förrän alla länder har samma portonivå och svårigheter att fördela intäkterna mellan de olika postförvaltningarna.

Enligt vad utskottet erfarit anser det svenska postverket att ett behov finns av ett internationellt gångbart förfrankerat kuvert eller postkort. Postverket anser att den framkomligaste vägen är att inrikta sig på ett europeiskt genomförande. Verket har därför för avsikt att ta upp frågan inom den europeiska post- och teleföreningen. Kontakt kommer dessutom att tas med andra postförvaltningar och då i första hand de nordiska.

Med hänvisning till det anförda synes syftet med motionen vara tillgodosett varför den inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion 1981/82:1384 (fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen ser över *postverkets taxesystem* med hänsyn till bl. a. systemets effekter för förenings- och kulturliv.

Portoreformen den 1 juni 1981 innebar att försändelser inte längre taxeras efter innehåll utan endast efter postbehandlingstid och vikt. Försändelserna indelas i normalbrev och ekonomibrev. För ideella föreningar finns särskilda föreningsbrev. Då reformen genomfördes uppstod problem för vissa kunder som gynnades av den gamla prissättningen. Postverket har, som också påtalas i motionen, mildrat dessa verkningar genom övergångsrabatter och andra anpassningsåtgärder.

Inom postverket pågår f. n. en utvärdering av portoreformen. Resultatet av utvärderingen skall redovisas för ett särskilt inrättat kundråd med representanter från näringslivet, föreningslivet, kommunerna samt konsumentverket som företräder privatkundernas intressen.

Med hänvisning till den pågående utvärderingen som beräknas bli klar under våren 1982 anser utskottet att det inte föreligger något behov att av regeringen begära en särskild översyn av portoreformen. Såväl de ideella föreningarna som kulturlivet, som speciellt omnämns i motionen, har genom

kundrådet goda möjligheter att framföra sina synpunkter. Motionen bör lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

En rad åtgärder har vidtagits som inneburit att belastningen på anslaget *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* har minskat. Sålunda har rätten att skicka ofrankerade försändelser till myndigheter inskränkts. Riksförsäkringsverket, statistiska centralbyrån och centrala studiestödsnämnden betalar fr. o. m. budgetåret 1981/82 själva till postverket för den följesedelsbundna posten. Tjänstebrevsrätten för landstingssjukhus och vissa kommuners sjukhus avskaffades den 1 januari 1982. Vidare förlorade vissa icke-statliga organ den 1 januari 1982 resp. kommer den 1 januari 1983 att förlora sin tjänstebrevsrätt.

I propositionen föreslås ytterligare åtgärder som kommer att minska belastningen på anslaget. Enligt föredraganden bör de allmänna försäkringskassornas förvaltningsanslag belastas med värdet av kassornas tjänstebrevsrätt. Det föreslås vidare att tjänstebrevsrätten avskaffas för utbetalningskort, inbetalningskort och postanvisningar. Därigenom kan enligt propositionen besparingar göras eftersom verkens intresse av att utnyttja gireringar ökar. Gireringar är i förhållande till utbetalningskort, inbetalningskort och postanvisningar betydligt billigare att använda i betalningsförmedlingen.

Med hänsyn till de föreslagna förändringarna bedömer föredraganden att medelsbehovet kan begränsas till 465 milj. kr.

Utskottet har ingen erinran mot de av föredraganden föreslagna förändringarna i tjänstebrevsrätten. Utskottet tillstyrker också anslagsberäkningen.

I budgetpropositionen föreslås att till *Ersättning till postverket för tidningsdistribution* anvisas 54 milj. kr. för budgetåret 1982/83, vilket innebär en fortsatt avveckling av statsbidraget i enlighet med tidigare riksdagsbeslut (prop. 1975/76:127, TU 1975/76:22, rskr 1975/76:301). Utskottet tillstyrker förslaget.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner de i propositionen föreslagna riktlinjerna för finansiering av medelstora posthus,
2. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1981/82:1389 (m) yrkande 1 till *Posthus m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag på 166 400 000 kr.,
3. beträffande *postterminal i Bollnäs*
   att riksdagen lämnar motion 1981/82:226 (s) utan åtgärd,
4. beträffande *förfrankerade postkort*
   att riksdagen lämnar motion 1981/82:1012 (fp) utan åtgärd,

5. beträffande *postverkets taxesystem*
   att riksdagen lämnar motion 1981/82:1384 (fp) utan åtgärd,
6. att riksdagen till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag på 465 000 000 kr.,
7. att riksdagen till *Ersättning till postverket för tidningsdistribution* för budgetåret 1982/83 anvisar ett anslag på 54 000 000 kr.

Stockholm den 23 februari 1982

På trafikutskottets vägnar
BERTIL ZACHRISSON

Närvarande: Bertil Zachrisson (s), Rolf Clarkson (m), Bertil Jonasson (c), Essen Lindahl (s), Rolf Sellgren (fp), Wiggo Komstedt (m), Rune Torwald (c), Birger Rosqvist (s), Olle Östrand (s), Anna Wohlin-Andersson (c), Ove Karlsson (s), Per Stenmarck (m), Margit Sandéhn (s), Erik Börjesson (fp) och Sten-Ove Sundström (s).

Reservation

Posthus m. m. (mom. 2)

Rolf Clarkson, Wiggo Komstedt och Per Stenmarck (alla m) anser

dels att det stycke av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "denna del." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motionen att postverket bör få finansiera samtliga investeringar i Posthus m. m. med egna rörelsemedel och att anslaget endast bör tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Därmed kan besparingar i statsbudgeten åstadkommas samtidigt som postverkets möjligheter att snabbt driva lönsamma rationaliseringsprojekt ökar.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med avslag på regeringens förslag och med bifall till motion 1981/82:1389 (m) yrkande 1 till *Posthus m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag på 1 000 kr.,